

1. Genel

Bu prosedür, müşteriye ait üretim alanlarının ve süreçlerinin değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi amacıyla ETKO tarafından takip edilecek prosedürü ve müşteri tarafından gerçekleştirilecek faaliyetleri açıklamaktadır ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'ten daha sıkı gereklilikler içermez. Bu prosedüre uygun olarak başarılı bir şekilde belge alan müteşebbis, üretim alanları ve süreçleri için onaylanır ve ticari faaliyetlerinde ilgili ETKO logosunu kullanmasına izin verilir.

ETKO 27676 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında belgelendirme yapar. ETKO belgelendirme prosedürünün Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'ten daha sıkı koşullar içermesi durumu dahil herhangi bir durumda, ETKO müteşebbisin başka bir Belgelendirme Kuruluşu'nu seçme özgürlüğünü kısıtlamaz.

Erişilebilirlik: ETKO hizmetleri, kendi işletim kapsamı içerisinde yer alan tüm başvuru sahipleri için, ayrımcı olmaksızın eşit erişilebilir durumdadır.

ETKO, (örneğin ücret yapısı ile ilgili olarak) ya da diğer koşulların (başvuru sahibinin büyüklüğü ya da herhangi bir birliğin üyeliği gibi) herhangi bir gereksiz finansmanın uygulanmamasını teminen, ayrımcı olmayan politikalara ve usullere göre çalışır.

ETKO, 27676 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında belgelendirme yapmakta olup, başvuru sahipleri bu yönetmeliğe ETKO websayfasından www.etko.com.tr erişebilirler.

Belgelendirme gereksinimlerini etkileyen değişiklikler olduğunda, ETKO web sayfasında haber yayınlanarak, elektronik posta iletilerek veya telefon yoluyla müteşebbisler bilgilendirilir. ETKO, belgelendirmeyi etkileyen değişikliklerin gerektirmesi durumunda; denetim, gözden geçirme, belgelendirme kararı, belgelendirme kapsamının genişletilmesi veya daraltılması amacıyla revize edilmiş sertifikanın yayımlanması ve revize edilmiş gözetim faaliyetlerine ait sertifikanın yayımlanması faaliyetlerini gerçekleştirebilir.

Müteşebbis, belge almak ve sürdürmek için bu prosedürde, diğer ETKO belgelerinde, 27676 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğinde ve bunun yanı sıra ilgili hukuki ve yasal belgelerde belirtilen şartlara uymak zorundadır ve üretim & süreçler ile ilgili tüm gerekli kayıtları muhafaza etmek zorundadır.

ETKO belgelendirme sürecinin kapsamı sadece müteşebbise ait denetlenen ürünler ve üretimi ile sınırlıdır. Belgelendirme süreci, ürünlerin müteşebbis tarafından üretilmeyen ve işlenmeyen sistemleri kapsamaz.

ETKO müteşebbisleri:

- Yürürlükteki 27676 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliği, 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu ve diğer gereklerle uyacaktır.
- Organik bir üretim veya işleme sistemi planını oluşturacak, uygulayacak ve yıllık olarak güncelleyecektir;
- Belgesiz üretim ve işleme alanları, yapılar ve ofisler dâhil üretim veya işleme operasyonu için tam erişime sahip yerinde kontrollere izin verecektir;
- Değerlendirmenin yürütülebilmesi için gerekli tüm düzenlemeleri yapacaktır
- Organik üretimle ilgili tüm kayıtları en az 5 yıl için muhafaza edecektir. Bakanlık görevlileri ile ETKO kontrolörüne, yönetmeliklere uygunluğu belirlemek adına inceleme ve kopyalama yapmak için normal iş saatleri içinde bu kayıtlara erişim izni verecektir;
- Sertifikanın askıya alınması veya iptali üzerine, herhangi bir referansı içeren tüm reklam materyallerini kullanımını durduracak ve müteşebbis sertifikasını ETKO'ya iade edecektir;
- Sertifikayı yalnızca ürünlerin belirtilen yönetmeliğe uygunluğunu belgelediğini belirtme amacıyla kullanacaktır;
- Belgeler, broşürler veya reklamlar gibi iletişim araçlarında ürün belgesine atıfta bulunmak için herhangi bir sertifika veya raporun veya herhangi bir parçanın yanıltıcı bir şekilde kullanılmamasını sağlamaya çalışacak, ETKO'nun belirlediği kurallara uyacaktır.
- Ücretleri zamanında verecektir
- Aşağıdaki durumlarda ETKO'ya hemen haber verecektir:

- Herhangi bir alanında, üretim biriminde, sahasında, tesisinde, hayvanlarında veya bir operasyonun parçası olan ürününde yasaklı bir maddenin sürüklenme dahil uygulanması durumunda,
- Belgelendirilmiş bir operasyonda veya belgelendirilmiş bir operasyonun herhangi bir bölümünde yönetmeliklere uygunluğunu etkileyebilecek bir değişikliğin yapılması durumunda.

2. Belgelendirme ve sözleşme için başvuru

HAZIRLAYAN QMS RESPONSIBLE	ONAYLAYAN MANAGING DIRECTOR
-------------------------------	--------------------------------

ELEKTRONİK NÜSHA. BASILMIŞ HALİ KONTROLSÜZ KOPYADIR.

Müteşebbise sunulacak teklif/tahmini maliyet, Başvuru Formu ve müşteri tarafından sunulan bilgilere dayalı olarak hazırlanır. Müteşebbis usulüne göre başvuru formunu doldurup kopyasını ETKO 'ya sunar. Başvuran firmaya benzersiz bir lisans numarası verilir.

ETKO Başvuru Formu ile toplanan bilgiler doğrultusunda teklif/tahmini maliyet hazırlayacaktır ve sağlanacak hizmetler ile ilgili gerekli tüm ayrıntıları ekleyecektir.

Teklif/tahmini maliyetin müşteri tarafından kabul edilmesi durumunda, müşterinin yetkili personeli teklif/tahmini maliyetin gerekli sayfalarını imzalayıp ETKO 'ya iletir. Müteşebbis ayrıca, yetkili personelin yetkisinin geçerli olduğunu kanıtlayan resmi bir belge de sunar.

Sözleşme

Teklif/tahmini maliyetin imzalanmasının ardından müteşebbise sözleşme gönderilerek, imzalayıp ETKO'ya iletmesi istenir.

Müteşebbis, organik tarım faaliyetini üretici grubu ile yapıyorsa her bir üretici ile sözleşme imzalamak zorundadır. Bu durumda müteşebbis, üretici grubu adına ETKO ile sözleşme yapar. Üretici grubu içinde yer alan çiftçiler, müteşebbis olarak değerlendirilir ve bir kod verilerek kayıt altına alınır. Müteşebbis; aracı tüccar, depolama, işleme ve benzeri fason hizmetleri yaptırdığı gerçek veya tüzel kişiler ile de sözleşme yapar. Fason üretim yapan işletmeler de kontrole dahil edilir. Müteşebbis ile imzalanan sözleşme belgelendirme sürecine başlamak için bir talimat olarak kabul edilecektir. ETKO başvuru aşamasında iletilen belgeleri inceledikten sonra, takip edilmesi gereken faaliyetler için izlenecek takvimi belirler.

İlk kontrol tarihi ETKO ve müteşebbis tarafından karşılıklı olarak belirlenir. Gözetim ziyaretleri için ise dönemler ve tarihler sistemin uygunluğu ve belgenin sürdürülmesini sağlamak için ETKO tarafından belirlenir. Ziyaret tarihleri, kontrolden en az iki hafta önce ETKO tarafından müteşebbise bildirilir.

2.1 Yurtdışındaki diğer belgelendirme kuruluşları tarafından belgelendirilmiş olan ürünlerin Türkiye'ye ithal edilmesi amaçlı yeniden belgelendirilmesi

Türkiye'ye yurtdışından gelen ürünler, TC 27676/2010 Organik Tarım Yönetmeliği'ne göre akredite olmuş bir sertifikasyon kuruluşu tarafından yeniden belgelendirmeye tabi tutulur. ETKO akredite olmuş bir sertifikasyon kuruluşu olarak, ürünler için sertifikasyon dosyasını hazırlar ve yetkili kurumlar için hazır bulundurur. ETKO ürünleri sertikalandırdıktan sonra, ürünler organik olarak nitelendirilebilir.

3. Başvuru Paketi İncelemesi için ETKO tarafından istenen belgeler

Sözleşme yapılmasını takiben müteşebbis, üretim sistemleri ve süreçleri için bir "Başvuru Paketi" hazırlayacaktır ve uygun bir zaman içerisinde ETKO 'ya teslim edecektir.

Bu belgeler ve sözleşme ETKO ofisine sunulmadığı sürece, kontrol planlamasının yapılması mümkün değildir.

Başvuru paketi incelemesi, başvuru formu ile sunulan bilgiler ve müteşebbis tarafından iletilen diğer belgeleri kapsar. Bu incelemenin amacı, müteşebbis sisteminin mevcut durumunu ve onun gereklere uygunluk düzeyini belirlemek ve saha kontrollerinin bu aşamada bir belgelendirme ile sonuçlanıp sonuçlanmayacağını tahmin etmektir.

Bu aşamada ETKO, eksik noktalar için veya müteşebbis tarafından hâlihazırda sunulan verilerin açıklanması için ek bilgi talep edebilir. İncelemeyi takiben ETKO tarafından bir rapor hazırlanarak müteşebbise ile paylaşılır. Gerekli durumlarda saha kontrolü öncesinde müteşebbisin belirlenen eksikliklerle ilgili düzeltici önlem alması beklenir.

4. Başvuru Paketinin İçeriği şunlardan oluşur:

- Organik üretim veya işleme sistemi planı
- Başvuru formunu dolduran kişinin adı; başvuru sahibinin adı, adresi ve telefon numarası ve başvuru sahibi bir kuruluş ise, başvuru sahibinin adına hareket etmeye yetkili kişinin adı, adresi ve telefon numarası
- Daha önce başvuru yapılmış tüm organik sertifikasyon kuruluşlarının isimleri; başvuru yılları; başvuruların sonuçları, uygunsuzluk bildiriminin bir kopyası veya başvuru sahibine verilen belgelendirme reddi ve başvuru sahibi tarafından gerçekleştirilen düzeltici faaliyetlerin kanıtları
- Yönetmeliklere uygunluğunu belirlemek için gerekli diğer bilgiler.
- Test sonuçları kabul edilebilir limitlerin üzerinde çıkan ürünlerini organik satışın dışında tutmak için Başvuru Sahibi tarafından geliştirilmiş olan politikaları ve prosedürler.
- Müteşebbis aşağıdaki bilgileri ETKO'ya bildirecektir: (a) Müteşebbisin adı, adresi, T.C. kimlik numarası ile varsa vergi numarası, yabancı gerçek kişilerde ise yabancı kimlik numarasını içeren kimlik bilgi ve belgeleri,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
QMS RESPONSIBLE	MANAGING DIRECTOR

- (b) İşletmenin yeri ve konumuna dair bilgiler ile uygun olduğu durumlarda faaliyetlerin gerçekleştirildiği parseller (arazi kayıt verisi),
- (c) Gıda ve Yem işletmeleri için İşletme Kayıt Belgesi veya İşletme Onay Belgesi,
- (d) Ürün toplanacak orman ve doğal alanların mülkiyetinin veya kullanma hakkının ait olduğu makamdan yazılı izin
- (e) Faaliyetlerin ve ürünlerin yapısı,
- (f) Müteşebbisin faaliyetlerini organik üretim kurallarına göre yürüteceğine dair imzaladığı "Müteşebbis Beyanı",
- (g) Çiftlik tesisi olması durumunda, üreticinin Çiftlik Üretim Raporu'nda belirtilen parsellerine organik üretimde kullanımına izin verilmeyen ürünleri son uygulama tarihi
- Çiftlik Üretim Raporu
  - Şirket tescili resmi belgesi,
  - Yetkili temsilcisinin imzası için resmi kanıt,
  - Yerleşim planı,
  - Proses akım şemaları,
  - Tahmin edilen verim ve üretimi hesaplamak için gerekli olan tüm detayların yer aldığı üretim planı,
  - İzin verilen proses girdi listesi kullanımı ve organik üretim için yapılan referansların kanıtları (sertifika, onay, girdi izni, vb.),
  - Etiketler,
  - Son ürüne yönelik izlenebilirliğini sağlayan belgeler,
  - Geçerli ise, GDO beyanı veya benzeri bir delil,
  - Girdilerin organik olarak üretildiklerini doğrulamak için gözetim zinciri dokümantasyonu,
  - İşleme faaliyetinin mekaniği ile ilgili detaylar,
  - Bulaşma önleme, zararlı mücadele ve sanitasyon kontrolleri de dahil olmak üzere proses yönetim kontrolleri ile ilgili ayrıntılar,
  - Müteşebbisin, faaliyetlerinin bir kısmını üçüncü bir şahsa yaptırması durumunda bu faaliyetlere ilişkin gerekli bilgi ve belgeler

Başvuru süreci yukarıda belirtilen bilgilerle tamamlanır ve belgeler ETKO'ya iletilir.

Bir üretim sistemi planı şunları içermelidir;

- Mahsulün üretildiği hektar için önceki üç yılın üretim kayıtları;
- Kullanılan çoğaltım materyali, yem, gıda katkı maddesi, bitki koruma ürünleri, gübreler, toprak düzenleyiciler, tohumlar, mikroorganizmalar, hayvan sağlığı için kullanılan ürünlerle ilgili bilgiler
- Üretilen bitkiler için zararlı / hastalık / yabancı ot mücadele yöntemi;
- Tahmini / gerçekleşen hasat sonuçları

- Organik parsellerin, geleneksel komşu parsellerden veya su veya diğer çevresel kirlenme kaynağından bulaşma olanakları ile ilgili risk değerlendirmesi
- Hasat sonrası işleme detayları
- Çiftlik tesislerinin saha planları

Paralel Üretim

Bir işletmede, organik tarım metodu ile üretilen ürün ile aynı tür ve çeşitten olan ya da bu ürünlerden kolaylıkla ayırt edilemeyen konvansiyonel ürünler bir arada üretilemez.

Ancak aşağıdaki şartların sağlanması şartıyla aynı alanda organik ve organik olmayan ürünler üretilebilir;

- 1) Çok yıllık bitkilerin üretilmesi durumunda;
  - Müteşebbisin, işletmenin tamamını en geç beş yıllık plan dâhilinde organik üretime geçireceğini taahhütte bulunması,
  - Her birimden hasat edilen ürünlerin ayrı ayrı yerlerde tutulmasını sağlayacak önlemlerin alınması,
  - Yetkilendirilmiş kuruluşun, ürünlerden her birinin hasadından en az 48 saat önce haberdar edilmesi,
  - Müteşebbisin, hasadın tamamlanmasından hemen sonra, elde edilen ürünlerin kesin miktarı ile ayırt edici özellikleri konusunda yetkilendirilmiş kuruluşu bilgilendirmesi ve bu ürünlerin diğerlerinden ayrı tutulması için gerekli önlemlerin alındığını teyit etmesi hallerinde,
- ETKO'nun geçiş dönemi planı ve müteşebbis tarafından taahhüt edilen önlemleri onaylaması durumunda,
- 2) Tarımsal araştırma yapılması düşünülen alanlar, resmi eğitime yönelik kullanılan alanlar ile tohum, vegetatif üretim materyalleri ve transplantasyon materyallerinin üretileceği durumlarda (1) numaralı alt bendin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci paragrafında yer alan koşulların karşılanması durumunda,
- 3) Otlakların otlama amacıyla kullanılması durumunda.

Başvuru paketi incelemesi aşağıdakilerden oluşur:

- Başvurunun ETKO prosedürlerine ve diğer yasal veya yasal gerekliliklere göre tamamlandığından emin olmak için yapılan inceleme.
- Başvuru sahibinin, üretim ve taşıma standartlarının uygulanabilir gerekliliklerine uyup uymadığının belirlenmesi;
- Daha önce başka bir belgelendirme kuruluşuna başvurmuş ve uygunsuzluk veya sertifika reddi bildirim almış bir başvuranın, uygunsuzluğa veya sertifika reddine ilişkin bildirimde tanımlanan herhangi bir uygunsuzluğun düzeltilmesini destekleyen bir dokümanı sunduğunun doğrulanması; ve
- Başvuru materyallerinin gözden geçirilmesi, üretim veya taşıma, işleme faaliyetlerinin geçerli gerekliliklerle uyumlu

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
QMS RESPONSIBLE	MANAGING DIRECTOR

olabileceğini ortaya koyması halinde, başvuru sahibinin sertifikalandırma için nitelikli olup olmadığının belirlenmesi için müteşebbisin saha denetiminin planlanması.

- Alınan başvuru materyallerinin gözden geçirilmesi ve bulguların başvuran ile paylaşılması.

Müteşebbis tarafından yapılan hazırlık:

- Başvuru sahibinin planlanan denetim öncesinde, ürünlerin ve / veya süreçlerin organik olarak belgelendirilebileceğini gösteren tüm kayıtları düzenlemeleri beklenmektedir.
- Müteşebbis, saha denetimi için kullanıma hazır işletme sistem planına ve yukarıda belirtilen ilgili kayıt ve belgelere sahip olmalıdır.
- Üretim süreçlerinin ilgili gerekliliklere uygun olması şartıyla, kontrolörlere gerekli bilgi sağlanmalıdır.
- Müteşebbis veya fason işleyiciler organik ürünün işlenmesi esnasında, yönetmeliğe uygun olmayan ürünlerle karışma ya da bulaşmasını önleyecek ve ürünün organik niteliğini koruyacak gerekli tedbirleri alır ve ETKO'ya bildirerek güncel kayıtlı tüm tesislere, kayıtlara ve personele erişimini sağlamalıdır.
- Müteşebbis, uygunsuzluğun giderilmesi ve düzeltici önlemin başlatılması için işbirliği yapmalıdır.

5. Saha Denetimi

Kontrolör ataması: Denetim görevinin gerçekleştirilmesi için ETKO tarafından üretim türüne ilişkin yeterli deneyime ve yeterliliğe sahip ve çıkar çatışmasına sebep olabilecek bir ilgi çelişkisi bulunmayan bir kontrolör atanır.

Kontrol planı: Saha denetimi öncesinde, görevli kontrolör, kontrol bölüm sorumlusu tarafından onaylanan, risk analizine göre bulunan kritik kontrol noktalarını dikkate alarak hazırlanmış, ilgili standardı/yönetmeliği kapsayan ve yönetmelikte belirtilen kontrol sayısı/gün dikkate alınarak bir kontrol planı hazırlar.

Kontrole özgü kritik noktalarla ilgili kontrolör ve kontrol bölüm sorumlusu önceki uygunsuzluklar ve riskli alanlarla ilgili birlikte çalışır.

Kontrol, en azından aşağıda belirtilen konuları kapsar;

- Tüm üretim, işleme ve taşıma alanları
- girdiler, üretim / işleme yardımcıları,
- sanitasyon sistemi,
- kullanılan alet ve ekipmanlar,
- izlenebilirlik ve kayıt tutma,
- giriş-çıkış mutabakatı,
- ambalaj malzemesi,
- etiketleme,
- pazarlama düzenlemeleri,
- ürün akışı denetim gereksinimi
- Üretim alanlarından nihai alıcıya kadar tüm alanların kontrolü.

Organik yönetmelikler, üretimin organik olmayan ürünlerin üretildiği ünitelerin denetlenmesini gerektirmesi durumunda bu bölümlerin kontrolü de plana dahil edilir.

Atanan kontrolör için itiraz: Müteşebbis geçerli ve objektif kanıt ile resmi olarak ETKO yönetimini bilgilendirerek, atanan kontrolörlere herhangi birine itiraz edebilir. ETKO yönetiminin itirazı kabul etmesi durumunda atanan kontrolör değiştirilerek başka bir kontrolör atanır.

Kontrol:

Kontrol, kontrol planına uygun olarak gerçekleştirilir. Kontrol, sertifikalı ürünlerin üretimi ve pazarlanması ile ilgili üretim, taşıma ve işleme uygulamaları, nakliye, depolama, ambalajlama, etiketleme, numune alma, test etme, belgelerin değerlendirilmesi ve kayıt tutmayı kapsar. Genel olarak düzenli bir kontrol; açılış, kapanış toplantıları, dokümanların değerlendirilmesi ve üretim sahasının ziyaretini kapsar.

Kontrol, ETKO prosedürlerine göre yapılır ve aşağıdakileri kapsar:

- Müteşebbisin yetkili personeli ile açılış toplantısı. Kapsamın teyit edilmesi, raporlama yöntemi ve uygunsuzluklarla ilgili bilgi verilmesi.
  - Organik olmayan üretim ve / veya işleme alanlarına yapılan ziyaretleri de içerebilecek üretim tesisleri ve depolama birimleri ziyaretleri vasıtasıyla üretim / işleme sisteminin değerlendirilmesi;
  - Mal akışını doğrulamak için kayıtların ve hesapların gözden geçirilmesi (girdi / çıktı mutabakatı ve geriye dönük izleme).
  - Organik bütünlüğü etkileyebilecek kritik noktaların tanımlanması;
  - Rasgele örnekleme olarak veya kontaminasyon veya uygunsuzluk şüphesi sonucunda, kalıntı testi için numune alınması da dâhil olası kontaminasyon ve kalıntı testi için operatörün risk değerlendirmesinin doğrulanması. Örnek alma işlemi, organik üretim için izin verilmeyen ürünlerin kullanımının tespiti, organik üretim kuralları ile uygun olmayan üretim tekniklerinin tespiti veya organik üretim için izin verilmeyen ürünlerle muhtemel bulaşmanın tespiti amacıyla yapılır. Örneklerin hangi müteşebbise ait araziden/işletmeden alınacağını seçimi, üretim, hazırlama ve dağıtım gibi bütün aşamalar dikkate alınarak yapılan risk değerlendirmesine dayanır.
  - Standart ve yönetmelikte yapılan değişikliklerin etkili bir şekilde uygulandığının doğrulanması
  - Önceki uygunsuzluklara ilişkin uygun düzeltici önlemlerin alındığının doğrulanması.
- Site ziyaretinden sonra
- Görülen uygunsuzluk ve gözlemler müteşebbise sunulur ve varsa itirazları değerlendirilir.
  - Kapanış toplantısında tüm bulgular müteşebbise

HAZIRLAYAN QMS RESPONSIBLE	ONAYLAYAN MANAGING DIRECTOR
-------------------------------	--------------------------------

ELEKTRONİK NÜSHA. BASILMIŞ HALİ KONTROLSÜZ KOPYADIR.

bildirilir.

- Kontrol sonuçlarını içeren kontrol raporu hazırlanarak müteşebbise sunulur.

Tarımsal işlemlere özel:

- Toprak işleme teknikleri, üretim teknikleri, izin verilmeyen girdilerin son uygulanma tarihleri, geçiş süreci uygulaması ve topraksız tarımın uygulanmadığının doğrulanması.
  - Arazinin önceki yıllardaki kullanım durumu, yapılan uygulamalar, bölgedeki genel durum ve yetiştirilen ürünler, risk durumları, konu ile ilgili müteşebbis kayıtları ve raporlarının incelenmesi
  - Organik ürün ile aynı tür ve çeşitten olan ya da organik üründen kolaylıkla ayırt edilemeyen konvansiyonel ürünlerin bir arada üretilip üretilmediğinin doğrulanması ile üretilmesi durumunda madde 8'in gereklerini karşılama durumunun doğrulanması.
  - Bina ve tesislerin temizliği ve dezenfeksiyonunda izin verilen girdilerin kullanılıp kullanılmadığının doğrulanması.
- * Yönetmelikte yer alan Toprak koruma, hazırlama, gübreleme, ekim-dikim, bitki koruma, sulama ve hasat kurallarına uyulup uyulmadığının doğrulanması.

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar

Kısmen veya tamamen GDO' lardan elde edilen, GDO içeren veya GDO' lardan oluşan gıda, yem, gıda katkı maddesi, bitki koruma ürünleri, gübreler, toprak düzenleyiciler, tohumlar, mikroorganizmalar, hayvan sağlığı için kullanılan ürünler ve hayvanlar organik tarımda kullanılamaz.

Bununla ilgili olarak, operatörün organik üretiminde kullanmayı planladığı tohumlar veya her katkı maddesi için "GDO içermez" kayıtlarını muhafaza etmesi gerekir. Operatör "GDO içermez" belgelerini ETKO kontrolörüne göstermekten sorumludur. ETKO kontrolörü, GDO analizi yapmak için organik tohumdan bir numune alabilir.

Gıda ve yem olmayan organik dışı ürünleri kullanan müteşebbisler, satıcıdan tedarik edilen ürünün GDO' lardan ya da GDO' lar tarafından üretilmiş ürünlerden üretilmediğini Satıcı Beyannamesi ile teyit edilmesini sağlamak zorundadır.

Organik tarımda GDO'lu çoğaltım materyalleri kullanılamaz.

Laboratuvar Analizi

Kontrol sırasında kontrolör, analiz için TS EN ISO/IEC 17025 Standardı'na göre akredite olan bir laboratuvara gönderilmek üzere numuneler alabilir. Kontrolör organik üretim için uygun olmayan tekniklerin ya da ürün kullanımından şüphelenilen her durumda istenilen sayıda örnek alır.

ETKO kontrolörü, GDO analizi yapmak için organik

tohumdan bir numune alabilir.

6. Denetim Dosyasının Gözden Geçirilmesi

Saha kontrolünün ardından kontrol sonuçlarını içeren kontrol raporu hazırlanır, müteşebbisten elde edilen ve kontrolle ilgili ilave bilgi ve belgeler ile varsa analiz sonuçlarıyla birlikte müteşebbis dosyası hazırlanır ve gözden geçirilmek üzere sertifikere teslim edilir.

Sertifiker tarafından denetim dosyası gözden geçirilir. 7.5.1. & 7.6.2.

Sertifiker:

- Kontrol dosyasını kontrolörden alır
- Dosyanın içeriğini kontrol eder ve eksikleri tespit ederek ilgili kontrolörden talep eder
- Belgelendirme Kararı Formunu doldurur, burada belirtilen eksiklerin tamamlanmasının ardından belgelendirme kararı alınır.

7. Uygunsuzluklar ve Düzeltici Faaliyetler

Uygunsuzluklar, denetim bitiminde kontrolör tarafından müteşebbise bildirilir.

Bir veya birden fazla uygunsuzluk ortaya çıkması durumunda, müşteri belgelendirme prosesine devam edilmesi yönünde isteğini beyan ederse, ETKO bu uygunsuzlukların düzeltilmiş olduğunun doğrulanması için gerekli ilave denetimlerle ilgili müteşebbisini bilgilendirir.

7. Logo ve Etiket Kullanımı

Yönetmelik hükümlerine göre üretilmiş, kontrol edilmiş ve sertifikalandırılmış ürünlerin ambalajında organik ürün logosunun kullanımına izin verilir.

Müteşebbis organik ürün etiketi/logosunu kendi tesislerinde, pazarlamada ya da herhangi bir reklamcılık medyasında gösterme hakkına sahiptir.

Yönetmelik hükümlerine göre üretilmeyen ve yeniden sertifikalandırılması yapılmayan ithal ürünlerde logo kullanımına izin verilmez.

Tarımsal ham maddelerin bir kısmı Türkiye'de ve bir kısmı diğer ülkelerde üretilmişse; ürün etiketinde hammaddenin menşei olan ülke belirtilmek şartıyla logo kullanımına izin verilir. Tarımsal hammaddenin tamamının başka bir ülkede üretilmiş ve sertifikalandırılmış olması ve Türkiye'de mamul ürün haline getirilmesi durumunda logo kullanımına izin verilir.

Organik yem etiketinde aşağıdaki ifadeler yer almalıdır:

- Kuru madde üzerinden yemin organik miktarı
- Organik üretim metoduyla elde edilen yem materyalinin yüzdesi
- Geçiş dönemi ürünlerinden elde edilen yem materyallerinin yüzdesi

HAZIRLAYAN QMS RESPONSIBLE	ONAYLAYAN MANAGING DIRECTOR
-------------------------------	--------------------------------

ELEKTRONİK NÜSHA. BASILMIŞ HALİ KONTROLSÜZ KOPYADIR.

- Tarımsal kökenli yem maddelerinin toplam yüzdesi
- ETKO'nun adı

Müteşebbisin etiket/logonun kullanımında takip etmesi gereken kuralları tanımlayan rehber doküman ETKO web sayfasında yayınlanır. Müteşebbis kendi etiket/logo örneklerini kullanımdan önce onay için ETKO 'ya göndererek onay almalıdır. ETKO, etiket/logo kullanımını gözetim ziyaretleri sırasında kontrol edecektir. Yönetmelik hükümlerine aykırılığın tespit edilmesi durumunda; organik terimi, ifadesi ve logosunun bu durumdan etkilenen grup ya da üretim hattında kullanımının devam etmesine izin verilmez. Müteşebbis ve/veya aracı, tüccar, depolama, işleme ve benzeri fason hizmetleri yaptırdığı gerçek veya tüzel kişilerden alınan organik ürünlerin ya da kendi ürünlerinin organik statüsünü etkileyen herhangi bir uygunsuzluğun ya da ihlalin bildirilmesi durumunda, durum netlik kazanıncaya kadar organik ürün etiket ve logosunun kullanımına izin verilmez. Etiket/logonun hatalı kullanılması durumunda uygunsuzluk gündeme gelir ve müteşebbisin düzeltici eylemler yapması talep edilir. Böyle bir uygunsuzluk belgenin askıya alınmasına veya geri çekilmesine neden olabilir.

Organik tarım sistemlerinin bir parçası olarak girdi üreten ve girdileri belgelendirilmemiş müteşebbisler bu girdileri organik olarak etiketleyemez. ETKO belgelendirilmiş müteşebbisleri gösteren bir liste muhafaza eder ve web sayfasında yayınlar.

8. Geçiş Süreciyle ilgili kurallar

Organik tarım faaliyeti yapılan alanlar, hayvanlar ve arılar geçiş sürecine alınır. Bitkisel üretimde organik tarıma başlanmasından on iki ay sonra elde edilen ürünler geçiş süreci ürünü olarak değerlendirilir. Geçiş süreci ürünü, "Organik tarım geçiş süreci ürünüdür" etiketiyle pazarlanır. Ancak, geçiş sürecinde bulunan hayvanlardan elde edilen ürünler geçiş süreci ürünü olarak pazarlanamaz, reklam ve etiketlerinde organik tarımı çağrıştıran ifadeler kullanılamaz. Organik tarım geçiş süreci kapsamında yönetmelikte geçiş süreciyle ilgili belirtilen tüm kurallar uygulanır. Kısmen organik tarım yapılan ya da organik tarıma geçiş sürecinde bulunan bir çiftlik ya da üretim biriminde, çiftçi organik olarak üretilen ürünler ile geçiş süreci ürünleri ve hayvanları birbirinden ayırt edilebilecek şekilde tutar ve bu ayrımı gösterecek kayıtlara sahip olur.

9. Sertifikasyon Kararı

ETKO, kontrolün yapıldığı veya düzeltici faaliyetlerin tamamlanmasının ardından sertifikasyona ilişkin kararını verir. Kontrol faaliyetleri sonucu bu Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'e uygun olarak sertifikalandırılır. Müteşebbis sertifikasının verilmesinin ardından yönetmelik hükümlerine uygun olarak üretilen ürünler için ürün sertifikası düzenlenir. Sertifikalandırılma müteşebbislere yılda en az bir defa kontrol ziyaretinde bulunulur. Sertifikasyonun geçerliliğinin devamı için yıllık kontrol şartı olup kontrole ara verilmesi nedeniyle bu zincirin kırılması kontrolün yapılmadığı üretim döneminde üretilen ürünlerin/alanların statülerini kaybetmesi söz konusudur.

ETKO, herhangi bir müteşebbise ait yürütülen Sertifikasyonun verilmemesi kararını müteşebbise yazılı olarak nedenleriyle birlikte bildirir. Müteşebbis, belgelendirme sürecine devam edilmesi yönünde isteğini beyan ederse, ETKO, değerlendirme sürecini yeniden başlatır. ^{7.6.6}

10. Belgelendirme Onayının Sürdürülmesi.

Belgelendirmenin sürdürülmesi müteşebbisin standart ve yönetmelik şartlarına uygun olma performansına bağlıdır. ETKO periyodik gözetim ziyaretleri ile uygunluktan emin olur.

Gözetim ziyareti her yılın en geç 31 Aralık tarihine kadar planlanır ve uygulanmadan haftalar önce müteşebbiseye bildirilir.

Müteşebbis, belgenin sürdürülmesini sağlamak için ilgili yönetmeliklerin gereklerine uygunluğunu sürdürmek zorundadır. Organik tarım faaliyetinden ayrılmak istemesi durumunda müteşebbis, ayrılacağını ETKO'ya gecikmeksizin bildirecektir.

11. Müteşebbis Sistemindeki Değişiklikler

Müteşebbis, üretim sisteminin ve süreçlerinin değişmesi dahil her türlü değişiklik durumunda (yer değişiklikleri, ek alanlar, isim, hissedarlar, kapsam vb. deki değişiklikler gibi) ETKO 'ya zamanında resmen yazılı olarak bilgilendirecektir. ETKO değişikliklerin belgelendirme üzerindeki etkisini ve ilave bir gözetim kontrolünün gerekli olup olmadığını değerlendirecektir. Gözetim kontrünün gerekli olduğu belirlenmesi durumunda, bu kontrol yapılamadık kadar ETKO logosu veya etiketin müteşebbis tarafından kullanılmasına izin verilmez. Bu durumda müteşebbis ETKO tarafından bilgilendirilecektir. Bu kontrolün planlaması, ETKO kontrol bölüm sorumlusu ve kontrolör tarafından yapılacaktır ve kontrolün ardından ücretlendirmesi müteşebbisden tahsil edilecektir.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
QMS RESPONSIBLE	MANAGING DIRECTOR

Üretim sistemi ile sınırlı ve belgelendirme üzerinde etkili olmayan değişiklikler varsa veya belgelerde değişiklikler varsa bu değişiklikler bir sonraki kontrol ziyaretinde kontrolör tarafından incelenecektir.

NOT: Üretim ve belgelerdeki tüm değişiklikler kontrolör için müteşebbis tarafından kayıt altına alınarak muhafaza edilecektir.

12. Sertifikanın Askıya alınması, Geri Çekilmesi, Daraltılması ve Sonlandırılması

ETKO belgelendirme dönemi sırasında, belgeyi geri çekme, askıya alma, sonlandırma veya kapsamını daraltma hakkını saklı tutar.

Gözetimin bir sonucu olarak veya diğer bir şekilde belgelendirme şartlarıyla bir uygunsuzluk kanıtlandığında, ETKO bununla ilgili aşağıdaki uygulamalardan birini gerçekleştirebilir:

- ETKO tarafından belirlenen şartlar altında belgelendirmenin devam ettirilmesi
- Uygun olmayan ürün çeşitlerinin çıkarılarak belgelendirme kapsamının daraltılması,
- Müteşebbisten beklenen düzeltme faaliyetleri tamamlanana kadar belgelendirmenin askıya alınması,
- Belgelendirmenin geri çekilmesi.

Askıya alınması veya geri çekilmesine aşağıdaki durumlarda müteşebbis neden olur:

- Eğer bulunan ve bildirilen uygunsuzluk için mevcut düzeltici eylemler, planlandığı gibi ve ETKO ile müteşebbis tarafından karşılıklı olarak kabul edildiği gibi zamanında yapılmazsa.
- Gözetim kontrolü gerçekleştirilemezse
- İlgili standart ve yönetmeliklere uyulmazsa.
- ETKO Logosu ve etiket yanlış kullanılırsa
- ETKO ile müteşebbis arasındaki sözleşmeye uyulmazsa
- Sektörde ETKO 'nun itibarına zarar verecek şekilde hareket edilir ya da böyle hareket etmek amaçlanırsa
- Bağlı bir operatör olarak, ETKO tarafından belge verilmiş ürünlere sahip bir müteşebbise ürün sağlamayı keserse
- ETKO tarafından belge verilmiş ürünlere sahip tedarikçilerden satın almayı sona erdirerek kendisi bir belge sahibi olmadan özel markalı ürünler satarsa.

Bu gibi durumlarda ETKO müteşebbise uygunsuzluk raporu verir ve kabul edilebilir bir süre içinde düzeltici

eylemde bulunmasını talep eder. Eğer müteşebbis zamanında düzeltici eylemde bulunmazsa ETKO belgeyi askıya alacaktır veya geri çekecektir. Müteşebbis, sözleşmede de belirlendiği gibi belgelendirmeye herhangi bir atıf içeren her türlü reklam konusunun kullanımına son verip, belgelendirme dokümanlarını ETKO 'ya iade edecektir.

ETKO, askıya alma, geri çekme ya da sonlandırma (müteşebbis talebi ile) yapılan müteşebbislerle ilgili güncel bilgileri www.etko.com.tr da paylaşır, müteşebbis sertifikasının iadesini ister ve işaretlerin kullanımı için verilen izinlerin artık geçerli olmadığı yönünde müteşebbisini bilgilendirir. Belgelendirme kapsamının daraltılması durumunda ETKO, daraltılmış belgelendirme kapsamının yer aldığı güncel sertifikayı müşteriye iletir, web sayfasında paylaşır ve işaretlerin kullanımı için verilen izinlerin artık geçerli olmadığı yönünde müteşebbisini bilgilendirir.

Askıya almanın sonlandırılması için gerek görüldüğünde ilave kontrol planlanabilir.

Askıya alma sonrasında belgelendirmenin eski durumuna getirilmesi durumunda, ETKO müteşebbis sertifikası da dahil müteşebbislerle ilgili güncel bilgileri www.etko.com.tr da paylaşır güncel müteşebbis sertifikasını müteşebbise iletir ve işaretlerin kullanımına tekrar izin verildiğine dair bilgiyi müteşebbis ile paylaşır.

Belgelendirme döneminde müteşebbisin kendisi belgelendirmenin durdurulmasına herhangi bir nedenle karar verirse ETKO belgeyi sonlandırır.

13. İtiraz, Şikâyet ve Anlaşmazlıklar

Müteşebbisin, ETKO 'nun belgelendirme hakkındaki herhangi bir kararına itiraz etmek istemesi durumunda konu ile ilgili bilgi ve belgeler en geç 21 gün içinde Bakanlığa iletilir. Bakanlık gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nihai kararını verir ve sonucu taraflara bildirir. İtiraz, şikâyet veya anlaşmazlık durumlarında ETKO web sayfasında yer alan başvuru formu doldurularak belirtilen mail adresine iletilir.

14. Gizlilik

Ulusal yasaların ya da akreditasyon kuruluşlarının gerektirdiği durumlar dışında ETKO, müteşebbisin bunun için yazılı izin vermediği sürece, müteşebbis hakkındaki sözleşme ve belgelendirme süreci sırasında elde edilen bilgileri gizli tutacak ve üçüncü şahıslara ifşa etmeyecektir.

Müteşebbis, bilgilerin yalnızca yasaların gerektirdiği durumlarda paylaşılacağı bunun dışında müteşebbisin rızası olmaksızın hiçbir bilginin paylaşımına açılmayacağı

HAZIRLAYAN QMS RESPONSIBLE	ONAYLAYAN MANAGING DIRECTOR
-------------------------------	--------------------------------

konusunda bilgilendirilir.

Müteşebbis, belgelendirme hizmetleri için ETKO ile sözleşme imzalayarak akreditasyon kuruluşlarının doğrulama ve kontrol faaliyetlerini kabul eder.

15. Erteleme ve İptal

Planlanan kontrol ziyaretinin iki hafta veya daha az bir süre öncesinde ödeme alınmamışsa, kontrol ETKO tarafından iptal edilebilir.

Müteşebbis tarafından iptal ya da ETKO tarafından Müteşebbisin ödeme yapmamasından dolayı iptal durumunda aşağıdaki maliyet fatura edilecektir:

- Planlanan kontrolün iki haftadan daha fazla süre öncesinde iptal durumunda: ilgili fatura tutarının %15'i + varsa kontrol ziyareti için yapılan uçuş bileti, vize, aşılama vb. giderleri.
- Planlanan kontrolden iki hafta ya da daha az süre öncesinde iptal durumunda: ilgili fatura tutarının %50'si + varsa kontrol ziyareti için yapılan uçuş bileti, vize, aşılama vb. giderleri.

16. Yasal Yönler

Belgelendirme hizmetleri sözleşmesi 27676 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde geçerlidir. Anlaşmazlık durumunda, taraflar İzmir Ticaret Mahkemesine başvuracaktır.

17. Bilgi Alış-Verişi

Aynı anda başka bir belgelendirme kuruluşu ile aynı kapsamda çalışan bir müteşebbis olması durumunda ETKO diğer belgelendirme kuruluşu ile bilgi alışverişinde bulunacaktır. Bunun amacı belgelendirmenin istismar edilmesini önlemektir.

ETKO gerektiğinde Tarım Bakanlığı, Akreditasyon kuruluşu ile diğer belgelendirme kuruluşları gibi yetkili merciler ile de bilgi alış-verişinde bulunabilir.

ETKO'nun müteşebbisi ve/veya taşeron kuruluşları belgelendirme kuruluşunu değiştirmesi durumunda, bu değişiklik yetkili mercilere ETKO tarafından zaman geçirmeden bildirilecektir.

Müteşebbis ve/veya aracı, tüccar, depolama, işleme ve benzeri fason hizmetleri yaptırdığı gerçek veya tüzel kişiler, sözleşme imzaladıkları yetkilendirilmiş kuruluşu değiştirmeleri durumunda faaliyetin statüsünü gösteren onaylı üretici listesi, üretim ve ürün bilgileri, parsel bilgileri, sertifika bilgileri, uygunsuzluk ve düzeltici faaliyetler, ilgili yıla ait varsa onaylı stok raporunu ETKO tarafından müteşebbisin yeni sözleşme yaptığı yetkilendirilmiş kuruluşa verilmesini kabul eder.

ETKO söz konusu müteşebbis ile ilgili geçerli olabilecek bilgileri içeren dosyaları, denetim raporlarını ve uygunsuzlukları yeni denetim kuruluşuna iletir.

Başka bir yetkilendirilmiş kuruluştan ETKO'ya geçen müteşebbisin, önceki yetkilendirilmiş kuruluş raporlarında belirtilen uygunsuzluklarının müteşebbis tarafından giderildiğini veya giderilmekte olduğu ETKO tarafından kontrol edilir.

Belgelendirilmiş ürünün statüsünü etkileyecek aykırılık veya ihlal durumu tespit ederse, ETKO derhal ilgili yetkili mercilere durumu bildirir.

Söz konusu olan yetkili merciler kendi isteklerine bağlı olarak, yapılan aykırılık ve/veya ihlallerle ilgili olarak başka bilgiler de talep edebilirler.

ETKO kendi kontrol sisteminde yer alan müteşebbislerin organik tarım faaliyetleri ile ilgili güncel listelerini web sayfasında yayımlar.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
QMS RESPONSIBLE	MANAGING DIRECTOR